

Bondesamfund – i Nordvesteuropa i jernalder og vikingetid (fortælling 4)

TEKST 30

Tollundmandens DNA (2013)

Tollundmanden er et meget kendt moselig fra jernalderen, fundet i 1950. Forskere fra Center for Geogenetik udtog i 2013 DNA-prøver fra ham for at afklare, hvor han egentlig kom fra:

<https://www.youtube.com/watch?v=5AcqyFoGNQE>

TEKST 31

Tacitus: Germania (ca. år 98)

Tacitus (ca. 56-117) var romersk administrator, politiker og historiker. I Germania skriver han på grundlag af egne erfaringer – og tydeligvis med romerske øjne og til et romersk publikum – om de meget anderledes germanske stammers liv og skikke. Teksten er oversat af Hans Henrik Lefolii i 1901-1902 og publiceret af Selskabet til Historiske Kildeskrifters Oversættelse:

18. Medgift bringer ikke konen med til ægtemanden, men denne byder sin hustru den. Ved samme lejlighed er forældre og frænder tilstede og prøver og godkender gaverne, og disse er ikke beregnede på at tilfredsstille kvindelig forfængelighed; heller ikke ting, den unge brud kan pynte sig med, men okser og en optømmet hest, så et skjold tillige med en framje og et sværd. Dette er de gaver, manden tager imod sin hustru med; og til gengæld bringer også hun nogle våben med til sin ægtemand. Deri ser de det kraftigste bånd, deri den løndomssvangre hellige indvielse og ægteskabets skytsguder. For at konen ikke skal tro sig stillet uden for enhver tanke om mandige dyder eller for krigens tilskikkelser, advares hun allerede ved indvielsen af det begyndende ægteskab om, at hun kommer for at stå ski husbond ved siden under møjsommeligheder og farer, for i fred og i våbenkamp at dele lidelser med ham, og for at gøre ham følgeskab til vovelig færd. Dette ligger der et fingerpeg om i de sammenkoblede okser, den opsadlede hest og de våben, hun har fået; under sådanne vilkår skal hun leve, under sådanne føde børn til verden; det, hun selv tager imod, det skal hun afgive til sine børn i ukrænket og uplettet stand; det skal hendes sønnekoner tage imod og igen afgive til hendes børnebørn.

19. Altså fører kvinderne livet under uantastet kyskhed, uden at fordærves ved forførende skuespil eller hidsende gildeslag. Hemmeligt brevskifte er mænd og kvinder lige ukendte med. I dette så talrige folk forekommer der overmåde sjældent ægteskabsbrud, og straffen derfor indtræder øjeblikkelig og er lagt i ægtemandens hånd. I frænders påsyn skærer han håret af den skyldige, river klæderne af kroppen på hende, støder hende ud af sit hus og driver hende under svøbeslag gennem hele byen. Når kyskheden giver sig til pris, finder den sandelig ingen skånsel; hverken skønhed, ungdom eller formue vil kunne skaffe en anden ægtemand; og det regnes ikke for noget, der ligger i verdens gang, at man forfører eller lader sig forføre. Endnu bedre står det rigtignok i de samfund, hvor kun møer indgår ægteskab, og der ikke mere end een gang åbner sig udsigt til at blive kone eller kan røre sig noget ønske derom. Således kommer kvinden til kun at få een ægtemand, ligesom hun kun får een krop og een sjæl, for at ikke nogen tanke skal sigte ud derover, eller nogen attrå strække sig længere, og for at det ikke skal være, som om det er manden, hun elsker, men ægteskabet. At sætte en bestemt grænse for tallet af de børn, man vil have, regnes for en forsyndelse mod naturen, og ligeledes at dræbe nogen af dem, der bliver født senere. Gode sæder har der større magt end andetsteds gode love.

20. Lige meget, hvordan det hus er, de hører til, vokser de uden klæder på, eller med grove klæder på kroppen, op til disse lemmer, disse kroppe, som vækker forbavselse hos os. Ethvert barn finder sin næring ved sin egen moders bryst, ingen bliver overladt til en tærne eller en amme. Herren og trællen vil man ikke kunne skelne fra hinanden efter nogen som helst forfinelse i opfostringen; med de samme husdyr omkring sig og det samme lergulv at tumle sig på tilbringer de tiden, indtil alderen udsondrer de fribårne, og manddomssindet vedkender sig dem. Først sent indfinder sig elskovsdriften hos ungdommen, derfor bliver manddomskraften usvækket. Heller ikke pigerne har man hastværk med, ungdomskraften er den samme hos dem, og i vækst og rank holdning er der ingen forskel, jævnaldrende og legemsstærke knytter de sig til manden, og kraften hos forældrene går igen hos børnene. Søstersønnerne står hos deres morbroder lige så højt anskrevne som hans egne sønner; der er dem, der heri finder et helligere og fastere blodets bånd og mest ser derpå, når de tager imod gidsler, alt i den tanke, at de derved også lægger et fastere bånd på hjertet og i videre udstrækning på slægten. Arvtagere og eftermænd finder dog enhver i sine egne børn, testamenter ved man intet af at sige. Er der ingen børn, udgør brødre, farbrødre og morbrødre de nærmeste trin til at tage ejendommen i besiddelse. Jo flere frænder en har efter blodet, og jo større tallet er på dem, han har fået ved sit giftermål, des mere glæde har han i sin alderdom; barnløshed vinder man intet ved.

TEKST 32

Af "Rigs Vandring"

"Rigs Vandring" er et islandsk eddadigt, som kun er bevaret i ét enkelt håndskrift fra 1300-tallet. Gendigtningen her skyldes Johannes V. Jensen.

Rig er guden Heimdal, som går på besøg i menneskenes verden.

14

Nu vandrede Rig
ret frem ad vejen
og kom til et hus;
i hegnet var en låge,
ind gik han,
ild var på gulvet;
dér sad et ægtepar
ved hjemmesyssel,
bedsteforældrene,
Afi og Amma.

15

Manden skar
en stok til væven,
skægget var plejet,
pandehåret klippet,
velsiddende klædning,
en kiste på gulvet.

16

Konen sad ved spinderokken,
vidtfavnende bar hun
værk til væven
Sæt havde hun på hovedet,
særk for brystet
dug om halsen,
hægter ved skuldrene.

17

Rig forstod
at give dem råd,
stod op for at sove,
da det blev sengetid.
Han lagde sig
i midten af lejet
med en af husfolkene
på hver side.

18

Tre nætter tilsammen,
tøvede han dér.
Nu forløb
ni måneder.

19

Et barn fik Amma,
det østes med vand,
i og blev kaldt Karl (*en fri bonde*).
Kærligt han svøbtes i lin,
af lød var han rødmosset,
med rødt hår
og raske øjne.

20

Han voksede til
og trivedes vel.
Han tæmmede okser
og tømrede hus,
gjorde sig ard (*lavede sig en plov*)
og opførte lader,
byggede kærre
og kørte plov.

21

Agende kom til gården
i gedekindskjortel,
med nøgler ved bæltet,
Karls brud,
Snør (*sønnekone eller svigerdatter*) hed hun,
sad under slør;
de vekslede ringe,
viede sig til hinanden,
bredte lagner
og satte bo.

22

De byggede og boede
og avlede børn; ...

TEKST 33

Af Gunløgs saga

De islandske sagaer er middelalderromaner, som bygger videre på en stærkt rodfæstet mundtlig fortælletradition. Typisk blev sagaerne nedskrevet i 1200-tallet. Stoffet, persongallerierne og handlingerne har derimod tæt forbindelse til livet på Island i vikingetiden fra 800-1000-tallet.

1.

Egils og Asgerds Søn Thorsten Egilsen boede paa Gaarden Borg i Borgefjord efter sin Fader. Han var en stor Høvding, en rig Mand, klog og sagtomodig; lignede hverken i Vækst eller Styrke sin berømte Fader, men dog var han en særdeles kraftig Mand og afholdt af Folk; han var en tækkelig Mand med hvidt Haar og smukke Øjne. Hans Kone hed Jofrid, en Datter af Gunnar Hlifsén. Da Jofrid blev gift med Thorsten, var hun kun atten Aar gammel, og da havde hun allerede været gift før, nemlig med Tunge-Ods Søn Thorod, og hun var da Enke; hendes Datter af første Ægteskab hed Hungerd og blev opfødt paa Borg hos Thorsten. Jofrid var en mandig Kvinde; hun og Thorsten havde adskillige Børn.

2.

En Sommer lagde der et Skib ind i Mundingen af Guvaa. Føreren hed Baard, og var en Nordmand; han var rig og temmelig til Aars, og en kløgtig Mand. Thorsten red ned til Skibet; han plejede som Høvding at afgøre, hvorledes Købstævnet skulde være, og denne Rettighed udøvede han ogsaa her. Nordmændene fik sig Ophold hist og her, hvor de kunde komme an; men Skibsføreren tog Thorsten selv imod, da han bad ham derom, og han var nu hos ham om Vinteren; temmelig ordknap var han, men Thorsten beværtede ham godt. Denne Nordmand havde megen Gammen af at tyde Drømme. Om Foraaret sagde Thorsten en Dag til ham, om han havde Lyst til at ride med ham op under Valfjæld, hvor Folk i Borgefjord havde deres Tingsted; thi han havde hørt, at hans Bodvægge der vare sunkne sammen. Nordmanden sagde ja, og de rede af Sted sammen, ledsagede af en af Thorstens Huskarle, til de kom op under Valfjæld til en Gaard, som hed Grenje, hvor der boede en fattig Bonde ved Navn Atle, der var Thorstens Landsæde. Ham befalede Thorsten, at han skulde følge med dem og tage Skovl og Hakke med. Da de nu vare komne til Boderne, gave de sig alle til at arbejde og satte Væggene i Stand; men da det var en hed Solskinsdag, bleve Thorsten og Nordmanden meget trætte. Da de nu vare færdige med Arbejdet, satte Thorsten og Baard sig i Boden, og den første faldt i Søvn og sov meget urolig. Baard sad hos ham, og lod ham drømme ud i Ro; og da han vaagnede, var han meget mødig. Nordmanden spurgte ham, hvad han havde drømt, siden hans Søvn var saa urolig; men Thorsten vilde ikke indlade sig derpaa, og svarede, at Drømme ikke havde noget at betyde. Da de rede hjem om Aftenen, spurgte Nordmanden endnu en Gang, hvad det var han havde drømt, og Thorsten svarede: »Skal jeg fortælle dig min Drøm, saa skal du ogsaa raade den og sige mig, hvad den betyder.« Baard lovede, at han vilde se hvad han kunde. »Min Drøm var,« vedblev da Thorsten, »at det forekom mig, at jeg var hjemme paa Borg;

jeg sad uden for Hoveddøren og saa op paa Husene; og paa Mønningen saa jeg en fager og dejlig Svane, som det forekom mig hørte mig til, og som jeg holdt meget af. Men ned fra Fjældene kom der flyvende en stor Ørn, der fløj hen og satte sig ved Svanen og kælede for den; og hun, tyktes mig, syntes vel derom. Jeg lagde Mærke til, at Ørnen var sortøjlet og havde Jærnkløer; men en flink Fugl syntes den mig at være. Dernæst saa jeg en anden komme flyvende fra Sønden; den fløj hid til Borg, satte sig paa Husmønningen hos Svanen og vilde ligeledes lokke for hende; ogsaa det var en stor Ørn. Men straks derpaa tyktes mig, at den Ørn, der var kommen først, begyndte at rejse Fjedre, da den anden kom til, og de stredes skarpt og længe, og jeg saa, at de begge blødte; men det blev Enden paa deres Strid, at de faldt begge, hver til sin Side. ned af Huset, og vare da begge døde; men Svanen sad alene tilbage, og var meget bedrøvet. Og derefter saa jeg endnu en Fugl komme flyvende, fra Vesterkanten; det var en Falk; den satte sig hos Svanen, og lod meget blid imod hende, hvorpaa de begge fløj bort i samme Retning, som Falken var kommen fra; og da vaagnede jeg. Denne Drøm er sagtens umærkelig,« sluttede han, »og har vel Hensyn til Vindene, at de ville mødes fra de Verdenskanter, fra hvilke jeg saa Fuglene komme.« Baard sagde: »Det er ikke min Mening.« »Saa lad mig da høre,« sagde Thorsten, »hvad du efter dit Skøn finder deri.« Hvorpaa da Baard sagde: »Disse Fugle maa være Menneskers Fylgjer; din Kone er frugtsommelig, og vil føde et smukt og fagert Pigebarn, som I begge ville holde meget af; til denne din Datter, ville gæve Mænd bejle, som have hjemme paa de Kanter, Ørnene kom flyvende fra; de ville fatte stor Kærlighed til hende, og derpaa strides om hende, og begge tilsætte Livet derover; og saa vil en tredje Mand bejle til hende fra den Kant Falken kom flyvende, og ham vil hun blive gift med. Nu har jeg tydet din Drøm, saaledes som jeg tror det vil gaa.« Thorsten svarede: »Det er en slet og uvenlig Udlæggelse af min Drøm, og du forstaar vist ikke at tyde Drømme.« »Ja, ja da,« sagde Baard, »du vil selv komme til at erfare, hvorledes det gaar.« Fra den Tid kunde Thorsten ikke ret lide Nordmanden, der rejste sin Vej om Sommeren og heller ikke har mere at gøre med denne Fortælling.

Bondesamfund – i europæisk middelalder

(fortælling 4)

TEKST 34

Af Jyske Lov (1241)

Jyske Lov er en dansk lovsamling, givet af konge Valdemar Sejr og siden brugt i Jylland og på Fyn. Sammen med de to lidt ældre lovsamlinger – Skånske Lov og Sjællandske Lov – fungerede disse landskabslove frem til de under enevælden blev erstattet af Christian 5.s Danske Lov i 1683:

<http://www.middelalderinfo.dk/jyskelov-bog1.php>

Kap. 24.

Hvis en Mand med sit Vidende gifter sig med en Horkone.

Gifter en Mand sig med sit Vidende med en Horkone og bliver viet til hende og faar Børn med hende, da skal de Børn, hvad enten det bliver bekendt for den hellige Kirke eller ej, altid være Ægtebørn. Skilles de senere paa Grund af den kirkelige Ret, da skal de begge tage lige meget af Løsøret, fordi de begge var vidende om deres Forbrydelse. Men vidste hun og ikke han, at det var Hor, og det bliver bekendt, og de skilles, og de har Børn sammen, da skal der fastsættes en Hovedlod for Børnene, og de skal blive hos deres Fader, og hvis de dør, da arver han alene dem, og Moderen arver ikke. Saaledes er det ogsaa, hvis Faderen vidste, at det var Hor, og Moderen ikke, da skal Børnene gaa til deres Moder, og hvis de dør, arver hun dem alene sammen med deres Søskende, og Faderen arver ikke. Men har de ikke Børn sammen, da skal den af dem, der vidste, at det var Hor, hvis vedkommende førte mindre ind i Boet, end den anden i Forvejen havde, ikke have mere end det indførte, hvis de skilles, som det er sagt. Men havde den, der vidste, at det var Hor, mere, da skal den, der ikke vidste, at det var Hor, dog tage det halve af hele Boet.

Kap. 25.

Om Horebørn.

Horebørn tager ikke Arv efter deres Fader, selv om han tinglyser og tilskøder dem alt det, han kan, medmindre han giver dem det i Hænde, før han dør. Men har en Mand Slegfredbørn, og han senere ægter Moderen, da er de Børn alle Ægtebørn, selv om de er født før. Træl og Fledføring og Klostermand kan ikke arve.

Kap. 33.

Hvorledes man skal gifte sig.

Den, der vil tage sig en Kone, skal anmode om hende hos hendes Fader eller hendes Søn, hvis han er fuldvoksen, eller hendes Broder. Men findes der ingen af disse, da skal han modtage hende af den nærmeste Slægtning, men det skal dog være med hendes Samtykke og Vilje. Men har Kvinden ingen Frænder, kan hun bede, hvem hun vil, om at give hende til Ægte. Men har hun saa nære Frænder, at de er hendes rette Værger, saasom Fader, Broder, Søn, Bedstefader, Farbroder eller Morbroder, og hun giver sig selv til Ægte uden deres Samtykke, da skal de have Raadighed over hendes Ejendom, saa længe hun lever. Men bliver hun voldtaget, har hun ikke af den Grund forspildt sit Gods.

<http://www.middelalderinfo.dk/jyskelov-bog2.php>

Kap. 17.

Hvis en Kvinde bliver voldtaget.

Hvis en Kvinde siger, at hun er voldtaget, saa snart hun er undsluppet Gerningsmanden og har sin Frihed, da skal hun fremføre Klage over den Vold, der er overgaaet hende, for Granderne og Grandekvinderne paa Kirkestævne og derefter paa Tinge. Da er det nok troligt, at der er overgaaet hende Vold, og Sandemændene er da pligtige til at sværge om en saadan Sag. Men finder hun sig deri og tier, efter at det er aabenlyst og bekendt for Granderne og Grande kvinderne, at den Mand har haft den Kvinde, eller hvis hun bliver med Barn og ikke klager før, da er det sandsynligt, at hun ikke blev voldtaget, selv om der ellers er handlet ilde med hende, og da behøver Sandemænd ikke at medvirke. Hvis der rejses Sag mod nogen for Voldtægt, og Sande-mændene sværger ham sagesløs, da er Sagsøgeren udelukket baade fra Bod og ligeledes fra (at kræve) Bevis i Lejermaalssag, fordi det større Bevis altid udelukker det mindre.

Kap. 18.

Om lønligt Samleje.

Lader en Mø - eller en anden Kvinde - nogen ligge hos sig i Løndom med sin Vilje, og det bliver bekendt, da kan hendes Frænder, selv om hun tier og ikke anklager nogen, dog rejse Sag mod den, som de vil beskyldte for den Gerning, og faa enten Frændeed af ham, hvis han nægter, eller ni Marks Bøde, hvis han tilstaar, eller fælde ham ved Edsbevis eller sagsøge ham til at miste sin Mandhelg, hvis han ikke vil staa til Rette. Men efter at Frænderne een Gang har taget mod Bøde for hende, kan de ikke, hvis hun derefter skikker sig ilde og forlader den ene og tager en anden, hver Gang tage mod Bøde for hende, medmindre der bliver begaaet Vold imod hende. De, der er nærmest til at være Værge, og ikke nogen anden skal rejse disse Sager, og af den Bøde tager hun intet, fordi det skete med hendes egen Vilje, og heller ingen af hendes Slægtninge undtagen hendes rette Værge, som skulde raade for hendes Giftermaal.

Kap. 19.

Hvis en Kvinde dør paa Grund af Barnefødsel.

Dør enten en Mands Hustru eller hans Slegfred paa Grund af Barnefødsel, da skal Sandemændene ikke træffe Afgørelse om hendes Død, fordi Barnet ikke blev avlet med hende uden hendes egen Vilje.

<http://www.middelalderinfo.dk/jyskelov-bog3.php>

Kap. 37.

Hvis en Mand bliver saaret i Horseng.

Bliver en Mand saaret i Horseng med en anden Mands Kone, og slipper han bort levende, men dør af Saarene, da skal han ligge paa sine egne Gerninger, og Bonden skal være sagesløs. Men bliver han skriftet og faar oprettet sin sidste Vilje, da skal han begraves paa Kirkegaarden, hvis han dør. Men bliver han dræbt i Horseng, da skal den, der dræbte ham, føre Dyne og Lagen, som han blev dræbt i, blodige til Tinget med to Mænds Vidnesbyrd paa, at han blev dræbt i Horseng og ikke andetsteds. Da skal han ligge uden for Kirkegaarden og paa sine egne Gerninger. Men hvor som helst en Mand bliver dræbt uden for Horseng, selv om han sigtes for Horsag, eller hvad han ellers sigtes for, da skal Sandemænd altid træde til for at afgøre gen.

Tillæg til Jyske Lov:

Om Trolddom.

Hvis en Mand beskylder en anden for, at han har forgjort noget, som tilhører ham, med Trolddom, og den sagsøgte ikke vedgaar, men nægter det, og Sagsøgeren beediger Sigtelsen imod ham, da skal den sagsøgte værge sig med Nævn i Kirkesognet, saavel over for Sagsøgeren som over for Biskoppen.

TEKST 35

“Enhver pige der, grebet af lidenskabens tåbelighed, hemmelig elskov og løfter, er blevet overtalt til at sprede benene og miste sin jomfrudom vil have brug for følgende middel. Når hun skal giftes og skal skjule det (tabt jomfrudom) for sin mand skal den falske jomfru stoppe det følgende op. Hun skal støde sukker og æggevide og blande det med regnvand i hvilket alun, loppegift og tørt træ fra en vinstok er blevet kogt med

andre lignende urter. En blød klud skal vædes flere gange med denne opløsning og med den skal hun bade sine intime dele.

Trota di Salerno, 1100-tallet

TEKST 36

Rikke Caroline Carlsen: "Guide til middelaldersex" (2017)

Hvad var syndigt? – og hvad var tilladt? Kort opsamlende og illustreret fortælling om, hvordan den katolske kirke så på sex i middelalderen:

<http://www.dr.dk/historie/danmarkshistorien/guide-til-middelaldersex-en-dydig-og-ni-meget-syndige-maader-have-sex-paa>

TEKST 37

Bispens datter

Gammel vise med et langt liv i den mundtlige kultur. Registreret og nedskrevet af folkemindesamleren Evald Tang Kristensen i 1873.

1. Bispens datter udi fremmede land,
-for det klinger udi arken -
hun fik engang i sinde, at hun vild' have mand.
For selv vild' hun holde op i særken.
I ved jo værket, I ved jo vel, hvad jomfruens villi den er.
2. Så listed hun sig i den mørkeste vrå,
så pikked hun på døren, hvor ungersvenden lå.
3. »Ingen har jeg stævnet, og ingen har jeg sat,
og ingen lukker jeg ind til mig om nat.«
4. »Nu skal jeg gå til tingen og klage på dig,
...«
5. »Ja, går du til tingen og klager på mig,
da skal du få at høre, hvad raden svarer dig.
6. Da vil raden svare: Og skam skal de få,
-for det klinger udi arken - der ej knepper på.«
Når en selv holder op i særken. I ved jo værket,
I ved jo vel, hvad jomfruens villi den er.

TEKST 38

Uddrag af forhørsprotokollerne fra Montailou (1320)

Den franske historiker Emmanuel Le Roi Ladurie bygger i sin undersøgelse fra 1975 af livet i lillebyen Montailou i Pyrenæerne på forhørsprotokoller, der er bevaret i Vatikanbiblioteket. Materialet stammer fra inkquisitionens jagt på kættere i årene omkring år 1300.

I dokumentet arkiveret som MS Lat.no.4030 hedder det om en lokal kvindes forhold til sognets præst:

Ligeledes sagde hun, at hun i begyndelsen af deres forhold sagde til præsten: "Hvad skal jeg gøre, hvis jeg bliver med barn med jer? Jeg bliver til skam og er fortabt." Dertil svarede præsten, at han havde en urt, og hvis en mand bar den, når han lå med en kvinde, kunne manden ikke avle og kvinden ikke undfange, og hun svarede: "Hvad er det for en urt? Er det den, som hyrderne anbringer over mælkefadet, når de har kommet osteløbe i mælken, og som forhindrer, at mælken løber sammen, så længe den er over mælkefadet?" og han svarede, at han var ligeglad med hvad det var for en urt, men, som han sagde, det var en urt med den omtalte evne, og den urt havde han. Og derefter bar han noget pakket og bundet ind i en linnedslap, af størrelse som en negl eller som det yderste led af Beatrices lillefinger, og han havde en lang snor, som han anbragte om hendes hals, når han lå hos hende, og det, som han sagde var en urt, hang i snoren som gik ned mellem hendes bryster, og stod på hendes mave i navlen, og sådan anbragte han den altid, når han ville ligge med hende, ...

Og, som hun sagde, hun bad engang præsten, om han ville give hende den urt, og han svarede at det ville han ikke, fordi, som han sagde, så kunne hun gå i seng med en anden mand uden at blive med barn af det ...

<https://www.youtube.com/watch?v=cz-dHvaUCWk>

TEKST 39

Uddrag af Geoffrey Chaucers "Canterbury Tales" (1300-tallet)

Geoffrey Chaucer (ca.1343-1400) er Englands store middelalderforfatter. I Canterbury-fortællingerne (Canterbury Tales) giver han et mangfoldigt billede af livet i 1300-tallet indlagt i en ramme, hvor en gruppe pilgrimme med meget blandet baggrund efter tur påtager sig opgaven at fortælle hinanden historier. Her kommer vi ind i optakten til kvinden fra Baths fortælling:

Prolog til Konen fra Bath's fortælling

Min erfaring giver mig fornøden ret til at tale om det besvær, der findes i ægteskabet, selv hvis der ingen anden autoritet fandtes; thi, ædle venner, siden jeg var tolv år, har jeg — lovet være Herren, som lever evindeligt — haft fem ægtemænd ved kirkedøren (for så mange gange har jeg været gift), og de var alle gode og brave mænd, hver på sin vis. Men for ikke så længe siden blev det ganske vist fortalt mig, at da Jesus kun een gang gik med til bryllup, nemlig i Kana i Gallilæa, lærte han mig ved hint eksempel, at man kun skal være gift een gang. Og lyt også vel til de hårde ord, Jesus, Gud og menneske, talte ved brønden, da han dadlede den samaritanske kvinde: "Du har haft fem ægtemænd", sagde Han, "og den mand, som nu har ægtet dig, er ikke din mand". Visselig sagde Han sådan, men jeg kan ikke sige, hvad Han mente dermed. Men jeg spørger, hvorfor den femte mand ikke var den samaritanske kvindes ægtefælle? Hvor mange havde hun lov til at ægte? I min tid har jeg aldrig hørt om nogen begrænsning af antallet. Man kan fortolke og gætte frem og tilbage, men jeg ved udmærket og uden al tvivl, at Gud bad os vorde frugtbare og mangfoldige, denne gode lektie forstår jeg godt; jeg ved også meget vel, at Han sagde, at min husbond skulle forlade sin fader og sin moder og leve sammen med mig. Men Han talte ikke om noget antal, om tvegifte eller ottegifte. Hvorfor skal man da kalde det for synd? ...

Jeg ved så vel som I — og det er ej nogen hemmelighed — at da apostlen talte om jomfruelighed, sagde han, at han ingen forordninger kendte desangående. Man kan tilråde en kvinde at forblive jomfru, men et råd er ikke noget bud. Han overlod det til vort eget skøn. Thi havde Gud påbudt jomfrustand, ville han derved uden al tvivl have fordømt ægteskabet. Og visselig: hvis ingen sæd bliver sået, hvorfra skulle der da komme jomfruer? ...

Hør nu vel efter, I kloge hustruer, som kan forstå mig, hvor fornuftigt jeg bar mig ad. Sådan skal I tale til dem og kaste skylden på dem, thi der er ingen mand, der kan sværge og lyve halvt så frækt som en kvinde. Jeg siger ikke dette til kloge hustruer, men kun til de dårligt rådede. En klog hustru, der ved, hvad der er godt for hende, vil være i stand til at overbevise sin mand om, at sort er hvidt og sørge for, at hendes egen tjenestepige vidner for hende. Men hør nu hvordan jeg sagde: Er det sådan, du vil have det, dit gamle fjols? Hvorfor er min nabos kone så glad? Hun bliver beundret, hvor hun går og står, mens jeg sidder hjemme uden en eneste pæn kjole. Hvad laver du i min nabos hus? Er hun så køn? Er du så elskovsfuld? Hvad hvisker du om med vor tjenestepige? Bevar mig vel! Din gamle vellystning, hold op med dine kneb! Hvis jeg i al uskyldighed har en ven eller bekendt, så skælder du som fanden selv, bare jeg går til hans hus for at snakke og spille. Du kommer hjem så fuld som en mus og præker fra din bænk, så du skulle få en ulykke! Du siger til mig, at det er et stort onde at gifte sig med en fattig kvinde på grund af udgiften; og hvis hun er rig og af fornem familie, siger du, det er en pine at udholde hendes hovmod og luner. Og er hun køn, din ærkeslyngel, så siger du, at enhver vellystning kan få hende, da enhver kvinde, som bestormes sådan fra alle sider, ikke kan forblive kysk. Du siger, at nogle mænd vil have os for vore penges

og nogle for vor figur og andre for vor skønhed, nogle for vor sang og dans, andre for vor dannelse og ynde, atter andre for vore små arme og hænder; efter din mening går vi da allesammen til djævelen. Du siger, at en fæstningsmur, som stormes fra alle sider, ikke kan holdes.

Og hvis en kvinde er grim, siger du, at hun begærer enhver mand, hun ser, og at hun vil springe på ham som en hund, til hun finder en, der vil have at skaffe med hende. Der findes, efter hvad du siger, ingen gås så grå i søen, uden at den dog nødig går uden mage, og det er svært at styre det, som ingen gerne vil have. Sådan siger du, dit skarn, når du går i seng — og at ingen klog mand behøver at gifte sig, eller dog ingen, der ønsker at komme i himlen. Gid torden og flammende lynild vil knække din magre hals! ...

Men sig mig nu: Hvorfor skjuler du nøglerne til dit pengeskab for mig, skam stå i dig! Det er ved Gud mine penge så vel som dine! Vil du gøre din kone latterlig? Men ved den herre som hedder Skt. James, om du så var vanvittig, skal du ikke være herre over både min krop og mine penge. Tvi dine øjne! En af delene må du opgive. Hvad skal det til at udsørge og belure mig? Jeg tror, du helst ville låse mig ned i din pengekiste! Du skulle sige: Smukke kone, gå hvor du har lyst; adspred dig blot, jeg tror ikke på nogen sladder. Jeg ved, at du er en tro hustru, kære Alice! Vi ynder ikke en mand, der holder vagt over, hvor vi går; vi ønsker at leve frit.

Læs Chaucer-teksten "The Wife of Bath's Prolouge på engelsk her:

<http://sites.fas.harvard.edu/~chaucer/teachslf/wbt-par.htm>